

Analyse Regeringsrapport

'Scholen moeten zelf oplossingen zoeken. Een angstwekkende evolutie': het rapport van Ben Weyts als minister van onderwijs

Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA). 'De enige manier om vooruitgang te maken in het onderwijs, is stapsgewijs.' Beeld Photo News

16 miljard per jaar. Nooit vloeyde er meer geld naar het onderwijs. Maar komt minister Ben Weyts (N-VA) daarmee ook met mooie resultaten thuis? We evalueren drie taken van Weyts' huiswerk.

KELLY VAN DROOGENBROECK 24 mei 2024, 03:00

TAAK 1: ZET VOOR ELKE KLAS EEN LEERKRACHT

Eentje voor beter onderwijs en eentje tegen het lerarentekort: voor de twee grote structurele problemen in het onderwijs had minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) telkens een commissie klaar. Het idee erachter? Laat een groep onderwijsexperts enkele maanden debatteren, en je krijgt een waslijst aan wetenschappelijk onderbouwde voorstellen. Maar het was ook een serieuze gok: in de vijf jaar vóór deze legislatuur waren de openstaande onderwijsvacatures bij de VDAB verdrievoudigd. De oorzaken waren toen al bekend: de loopbaan van een onderwijzer is te vlak, de beloning te schaars, de werkdruk te hoog.

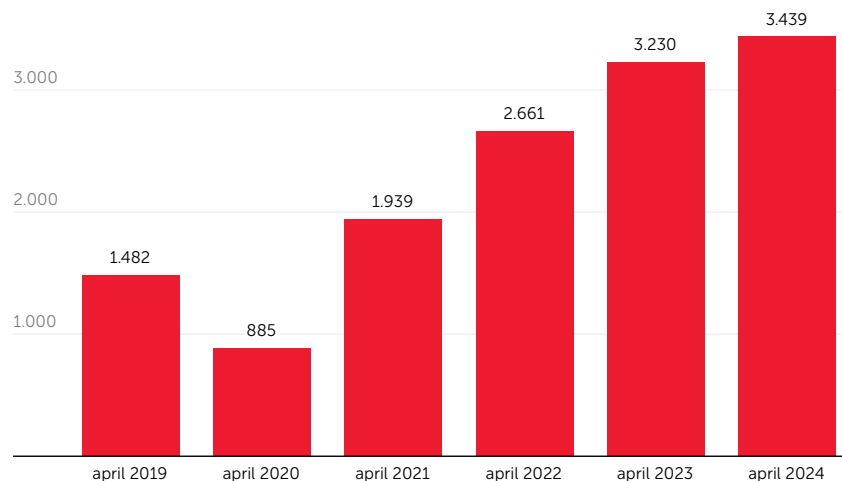
Tegen die kwalen schreef de Vlaamse regering in het regeerakkoord oorspronkelijk het beproefde recept van een loopbaanpact voor. Maar eenmaal op post riep Weyts dus niet zoals zijn voorgangers de vakbonden en koepels aan tafel, maar een groep pedagogen en leerkrachten. Een keuze die Weyts tot vandaag met hand en tand verdedigt. “Iedereen roept maar dat er een pact moet komen. Maar de vorige twee ministers zetten daarop in en faalden. Zodra je preciseert wat erin moet, gaat er altijd minstens één belangengroep op zijn achterste poten staan. De enige manier om vooruitgang te maken in het onderwijs, is stapsgewijs.”

Dus toverde Weyts de voorbije jaren maatregel na maatregel tegen het lerarentekort uit zijn hoed. Zo vloeide uit het rapport van de commissie Beter Onderwijs de lerarenbonus voort. Daardoor zijn leerkrachten zonder pedagogisch diploma tijdens de lerarenopleiding enkele uren vrijgesteld. Om werknemers uit andere sectoren naar het onderwijs te halen, verhoogde hij de maximaal overgedragen anciënniteit van acht naar tien jaar. Om ervaren leerkrachten meer uitdaging te geven, riep hij het statuut van de leraar-specialist in leven.

Bijgevolg zijn er meer leerkrachten in het onderwijs dan ooit, maakt Weyts zich sterk. Het aantal zij-instromers is bijna verdubbeld - goed voor bijna 3 procent van het voltallige lerarenkorps. Al bij al zijn leerkrachten, eenmaal voor de klas, in vergelijking met andere sectoren gemiddeld ook minder geneigd het onderwijs te verlaten, blijkt uit recent onderzoek van onderwijseconoom Kristof De Witte (KU Leuven).

Tegelijk: in april 2024 telde de VDAB 3.439 openstaande onderwijsvacatures. Dat is meer dan een verdubbeling sinds april 2019 en bijna een verachtvoudiging in vergelijking met tien jaar geleden. Wegen al die losse maatregelen wel op tegen de kern van het probleem, namelijk dat mensen nog altijd geen leraar willen worden?

3.439 openstaande vacatures eind april 2024

GRAFIEK: DE MORGEN • BRON: ARVASTAT

Charlotte Struyve, onderzoeker onderwijseffectiviteit aan de KU Leuven, denkt van niet. “We zullen door de maatregelen van Weyts wel hier en daar wat meer leerkrachten hebben, maar dat gaat niet over de grote percentages die wel nodig zijn. Twee jaar meer anciënniteit is nog altijd erg weinig als je uit een sector komt waar je veel meer verdient. En het lost het eigenlijke probleem niet op, namelijk dat er een totale herstructurering van het lerarenberoep nodig is.”

Een deel van de theoretisch slimme ideeën bleek in de praktijk eerder het lerarenberoep verder uit te hollen in plaats van te versterken. Zo leverde de introductie van de leraar-specialist vooral ruzie in de leraarskamer op over wie zich ‘expert’ mag noemen. Zij-instromers zonder bekwaamheidsbewijs leken volgens tegenstanders dan weer te impliceren dat iedereen leraar kan worden. Door de communicatie over de lerarenbonus uit te stellen tot vlak voor een nieuw schooljaar zaten overwerkte directeurs nog meer met de handen in het haar.

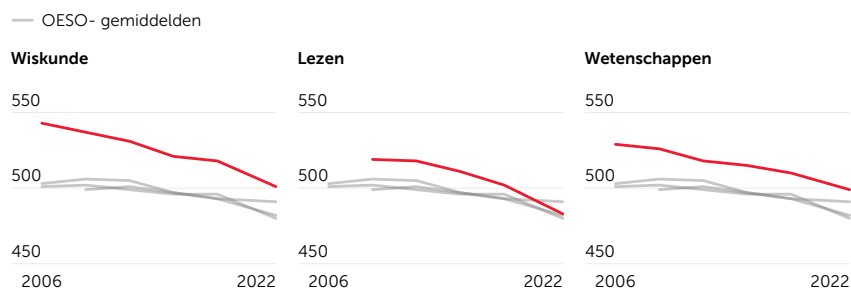
De aanbevelingen van de Commissie van Wijzen, die afgelopen december haar rapport over het lerarenberoep publiek maakte, kennen voorlopig geen beter trackrecord. Nog voor Weyts er een maatregel kon uitkiezen, kwamen al duizenden leerkrachten op straat tegen het idee om naar een 38-urige werkweek over te schakelen. Zo eindigt de legislatuur met dezelfde vraag waarmee

ze begonnen is: is het niet hoog tijd om met het hele onderwijsveld terug naar de tekentafel te keren?

TAAK 2: MAAK LEERLINGEN WEER BETER IN LEZEN EN REKENEN

Voor wiskunde vlogen we uit de wereldtop en gleden we af naar de middenmoot. Voor wetenschappen zaten en blijven we daar. Voor Nederlands gingen we er de afgelopen jaren dubbel zo snel op achteruit als het OESO-gemiddelde.

Vlaamse PISA-scores in dalende lijn

BRON: PISA

Het zijn pijnlijke krantenkoppen voor een partij die van excellent onderwijs dé belofte maakte van de vorige verkiezingen. Na elke socialist of christendemocraat op die post het leven zuur te maken, vond N-VA het in 2019 zelf tijd om de onderwijsminister te claimen. Het thema kwam helemaal vooraan in het partijprogramma te staan en voorzitter Bart De Wever verkondigde tijdens de campagne in televisiestudio's dat het gedaan was met "pretpedagogie". Voortaan zouden kennis, kennis en nog eens kennis de plak zwaaien.

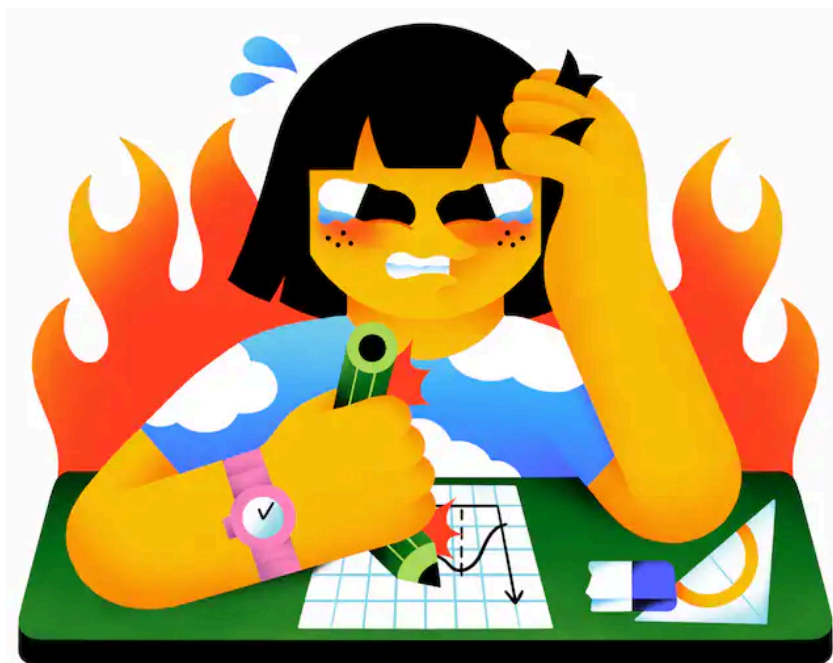
Maakte N-VA die belofte waar? Tim Surma, directeur van het expertisecentrum onderwijs en leren van Thomas More, merkt in ieder geval een stijgende interesse bij scholen in effectieve didactiek - of anders gezegd: hoe je een leerling het beste kennis en vaardigheden aanleert. Waar hij en zijn collega's in hun eerste jaar op 60 scholen uitleg mochten geven, stegen die aanvragen nu, drie jaar later, al naar 260.

"Maar ik betwijfel of dit de verdienste van de minister alleen is", zegt Surma. "Ook andere partijen benadrukken het belang van kwaliteit. De beweging naar effectievere vormen van lesgeven was trouwens al aan de gang voor deze legislatuur. Sowieso kan een minister in ons land geen instructiemodel opleggen. Ik denk dat er vooral binnen scholen een collectieve 'oef'-ervaring aan de gang is: oef, dit is een didactiek die de leerkracht weer als een expert ziet."

Dat zijn bewegingsruimte soms beperkt is, ondervond Weyts ook toen hij de eindtermen van het secundair onderwijs liet

herschrijven. Vlak nadat ze klaar waren, trok Lieven Boeve, hoofd van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, naar het Grondwettelijk Hof omdat ze de onderwijsvrijheid zouden schenden. Hij kreeg gelijk. De eindtermen werden grondig afgeslankt tot 'minimumdoelen'.

Weyts probeerde dan maar op een andere manier controle te krijgen over de onderwijskwaliteit. Via centrale - 'Vlaamse' - toetsen zal voor het eerst de kennis van wiskunde en Nederlands van alle leerlingen in het vierde leerjaar en tweede secundair jaar na jaar gemonitord kunnen worden. Hij riep de Koala-test in het leven om taalproblemen al op vroege leeftijd bij kleuters op te sporen.

Beeld Jannik Stegen

Metten is weten, vindt ook onderzoeker Katrijn Denies (KU Leuven). “En het is goed dat er al enkele inspiratiegidsen en nascholingen zijn gelanceerd. Maar, zonder leerkrachten voor de klas en echte ruimte voor taalondersteuning, blijven scholen vooral bang dat die toetsen zullen worden gebruikt om hen af te straffen.”

Daarnaast is die focus op Nederlands en wiskunde allemaal goed en wel, zeggen experts, maar niet als die ten koste gaat van andere vakken. “Om de centrale toetsen te kunnen invoeren, is peilingsonderzoek naar andere vakken geschrapt”, zegt Denies. “Daardoor krijgen we geen beeld meer van hoe het ervoor staat voor biologie of vreemde talen. Dat is een verarming.”

Voor Weyts speelde als Vlaams-nationalist nog een argument om op Nederlands in te zetten. Zo kon hij het belang ervan benadrukken voor nieuwkomers in ons land. Dat bleek bijvoorbeeld toen hij naar aanleiding van de taalscreening bij

kleuters voorstelde om het kindergeld in te houden van ouders die thuis niet voldoende Nederlands spreken. Weyts kon het maatschappelijk debat over onderwijskwaliteit op gang trekken, maar polariseerde het ook meteen.

Of de kinderen in kwestie daarbij geholpen zijn, is nog maar de vraag. En ook scholen voelen zich daardoor aan hun lot overgelaten, zegt onderwijssocioloog Mieke Van Houtte (UGent). “De voorbije jaren is de nadruk komen te liggen op ouders en kinderen de schuld geven. In plaats van problemen zoals lege brooddozen structureel vanuit het beleid aan te pakken, moeten scholen zelf op zoek naar een oplossing. Een angstwekkende evolutie.”

TAAK 3: VERGEET DE KWETSBARE LEERLINGEN NIET

Wat zorg op school betreft, waren deze legislatuur alle pijlen vooral gericht op leerlingen met ‘specifieke onderwijsbehoeften’. Dat zijn leerlingen die door een beperking of stoornis extra zorg nodig hebben. Vroeger belandden zij bijna altijd in het buitengewoon onderwijs, maar sinds het M-decreet uit 2015 is het de bedoeling hen zo veel mogelijk een plekje in het gewone onderwijs aan te bieden.

Alleen was tegen 2019 al duidelijk dat scholen zelden voldoende tijd, middelen of mensen hebben om die kwetsbare groep leerlingen de nodige ondersteuning te kunnen bieden. Dus koos deze Vlaamse regering voor een “pragmatische” aanpak. De nieuwe leuze van het leersteundecreet: ‘buitengewoon onderwijs indien nodig, inclusief onderwijs indien mogelijk’. Scholen krijgen bijvoorbeeld vanaf dit schooljaar extra ondersteuning van leersteuncentra om leerlingen met zorgnoden op te vangen.

Net als veel van Weyts’ maatregelen zal de toekomst nog moeten uitwijzen of gewone scholen hiermee geholpen zijn. Maar het is vooral angstig afwachten of de druk hiermee niet gewoon verschuift naar het - nu al overbevraagde - buitengewoon onderwijs. In Antwerpen staan er momenteel zo’n 1.000 kinderen op de wachtlijst voor een plaatsje in een school voor buitengewoon onderwijs. Het merendeel (ongeveer 700 leerlingen) zoekt een plaats in het buitengewoon basisonderwijs.

Wie wel een plaatsje heeft, moet daar bovendien dikwijls wat voor over hebben. Dit schooljaar zitten nog zo’n 2.000 (4,47 procent) leerlingen in het buitengewoon onderwijs langer dan 90 minuten op de bus naar school.

Is een kind veilig en wel op school geraakt, dan is dat nog geen garantie op succes. De centra voor leerlingenbegeleiding merkten de afgelopen vier schooljaren dat het aantal schorsingen stijgt,

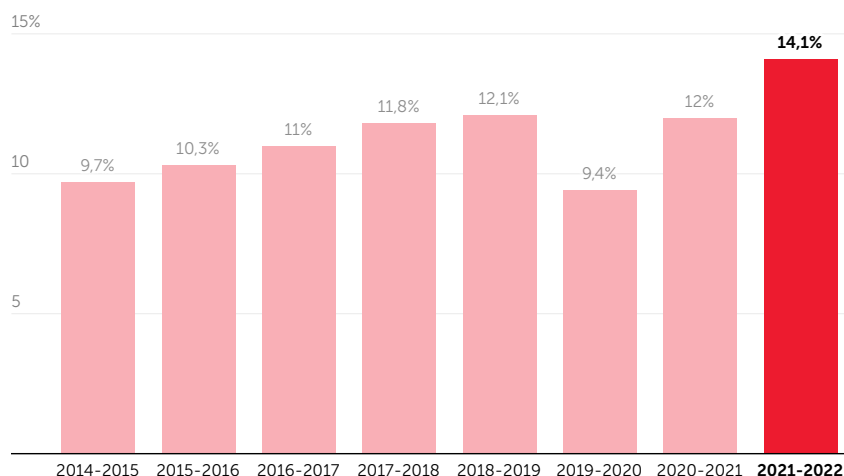
vooral in het buitengewoon onderwijs. In het gehele onderwijs stegen ook de ongewettigde afwezigheden met liefst 27 procent tegenover vóór de coronapandemie. Wie veel onwettig afwezig is, maakt ook meer kans om zonder diploma het onderwijs te verlaten.

In het regeerakkoord staat 'elk kind de juiste begeleiding geven' hoog op de prioriteitenlijst. Is die passage ondergesneeuwd geraakt? "Ik denk niet dat je een legislatuur kan noemen waarin er 8.000 plaatsen in het buitengewoon onderwijs zijn bij gekomen", zegt Weyts. "Alleen is het aanbod nog sneller gestegen dan de vraag."

Bovendien kreeg het mentaal welzijn en de studiemotivatie van leerlingen een serieuze slag tijdens de coronapandemie, zegt Weyts. "Hoewel we heel hard gestreden hebben om de scholen open te houden, zijn we daar een deel van de leerlingen voorgoed kwijtgeraakt door verplichte sluitingen."

Toch duurde het nog tot januari van dit jaar tot Weyts het nieuwe actieplan rond vroegtijdig schoolverlaten uitrolde. CLB's kregen tijdens de coronacrisis al wat extra werkmiddelen, maar kunnen pas vanaf dit schooljaar op een jaarlijkse budgetverhoging van 8,5 miljoen rekenen. "Ik kan niet zeggen dat er deze legislatuur helemaal geen aandacht was voor het welbevinden van jongeren. Maar het had allemaal wel wat vroeger gemogen", concludeert Stefan Grielens van het Vrij CLB-netwerk.

2021-2022: hoogste aantal vroegtijdige schoolverlaters in tien jaar

BRON: DATALOEP

Tot slot bleek samenwerking tussen de bevoegde ministers moeilijk. Bevoegd minister Lydia Peeters (Open Vld) verhoogde bijvoorbeeld wel fors het budget voor het collectieve busvervoer. Maar samen met Weyts en minister van Welzijn Hilde Crevits (cd&v) het hele systeem herdenken, zoals De Lijn vroeg, gebeurde niet. Ook Grielens zou graag meer afstemming tussen Onderwijs

en Welzijn zien. "Ieder leek zijn prioriteiten gewoon te pikken, in plaats van samen aan hetzelfde zeel te trekken."

Misschien gaf Bruno Vanobbergen, voormalig kinderrechtencommissaris, daar deze week het startschot voor. Op de persconferentie waar hij als opvolger van topman Lieven Boeve aangeduid werd, noemde hij behalve de onderwijskwaliteit ook welzijn als voornaamste prioriteit. Afwachten of hij bij de volgende regering gehoor vindt.

LEES OOK

Geselecteerd door de redactie

Waarom ruim 70 procent van de leraren na tien jaar nog steeds lesgeeft

Met Bruno Vanobbergen krijgt het katholiek onderwijs een progressievere kleur

Seksueel grensoverschrijdend gedrag op school: 'Het is zo delicaat dat je als directeur geen fouten wil maken'

Advertentie

Nu belangrijker dan ooit: steun kwaliteitsjournalistiek.

Neem een abonnement op De Morgen

Algemeen

[Contacteer ons](#)[Adverteren](#)[Vacatures](#)[Privacybeleid](#)[Abonnementsvoorwaarden](#)[Gebruiksvoorwaarden](#)[Cookiebeleid](#)[Cookie-instellingen](#)[Wedstrijdreglement](#)

Service

[Lezersservice](#)[Bezorgklacht indienen](#)[Bezorging pauzeren](#)[Bezorging wijzigen](#)[\(Bezorg\)adres wijzigen](#)[Webshop](#)[Audiokrant](#)

Volg de Morgen

[Facebook](#)[Twitter](#)[Instagram](#)[Nieuwsbrieven](#)[RSS-feeds](#)[Android apps](#)[iOS apps](#)[Digitale krant](#)

Navigeer

[Zoeken](#)[Archief](#)

Op alle artikelen, foto's en video's op demorgen.be rust auteursrecht. Deeplinken kan, maar dan zonder dat onze content in een nieuw frame op uw website verschijnt. Graag enkel de titel van onze website en de titel van het artikel vermelden in de link. Indien u teksten, foto's of video's op een andere manier wenst over te nemen, mail dan naar info@demorgen.be.

DPG Media nv – Mediaplein 1, 2018 Antwerpen – RPR Antwerpen nr. 0432.306.234

[gopatrasq](#)[LICENSE & PUBLISH](#)